

KÖZMŰVELŐDÉS

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI KATHOLIKUS HETILAP.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
GYULAFEHÉRVÁR (VÁR)
Telefon szám 16.

LAPTULAJDONOS
Az Erdélyi Róm. Kath. Irodalmi Társulat.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ————— 8 kor
Félévre ————— 4 „
Negyedévre ————— 2 „
MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Nyugat bástyája.

A szegény, sokat szenvedett és hazája védelmében hősi halált halt Balassa Bálint volt az első, aki ezzel a névvel illette hazánkat akkor, amikor a részekre bomlott, pártoskodás dúlta ország maroknyi magyarsága drága vérént ontotta a nyugati műveltség zavartalan fejlődéséért. A tatár, a török néparadat hullámai itt törtek meg rajtunk, mi vertük ki azokat a súlyos csapásokat, melyek nemcsak minket fenyegettek megsemmisítéssel, hanem a Nyugatot is. Mikor végül sikerült megtörtek meg rajtunk, mi védtük ki azokat a trón oszlopa, megtartva és megvédve azt mindenkiél szemben, aki rátört, s ha kellett védekeztünk egy fél világ ellenében; akkor is, amikor szabadságunk forgott veszedelemben. Nincs is nemzet a világtörténelemben, amelynek múltjához több véres küzdelem és több dicsőség emléke fűződnék. Hogy a sokat ostromolt bástyán itt-ott rést ütöttek az ellenséges ágyúk s ezeket a réseket be kellett tömni, az elpusztult védők helyébe idegeneket kellett telepíteni, ez talán természetes következése a hosszú évszázadokon át folyt nehéz küzdelmeknek. Most aztán itt áll az a hatalmas építmény megvegyült őrseregével s a művelt Nyugat hála já nem történel-

mi emléket lát benne, amelyet az ő segítségével kellene restaurálni, hanem toldott-foldott és omladozó romnak látja, amelyet le kell bontani, hogy vegyes anyagát szétosszák, aztán újból vakolva s kimeszelve újabb kis viskók épüljenek belőle.

Oh, be elszámították magukat, akik előre ittak a medve bőrére! A régóta úszított déli szomszéd kísérte meg elsőnek, hogy a bástyát kikezdi, de a megbontott ial maga alá temette s eltörte a szentségtelen, gonosz kezét, mely hozzányulni merészelt. És a harmadik év végén is rendületlenül áll és veri vissza az ellene újból felzúdított Kelet seregeit s nekiszegzett ágyúóriások nem tudják bedönteni a romnak nézett erősséget, mert alapépítménye szilárd, mint az acél.

Ha valaha, úgy ma bizonyítja leginkább a magyarság megrendíthetetlen hűségét és elpusztíthatatlan őseréjét, ma, amikor önfeláldozó és hősi küzdelemmel védi önmagát és uralkodója trónját.

Minket nem kapzsiság és hatalmi törekvés sodort a világháborúba, nem írtunk zászlainkra hazug jelzőket, nemzeti létünkért küzdöttünk, a multban úgy, mint a jelenben és azért fogunk küzdeni a jövőben, a háború után is.

Nemcsak történelmi, hanem kulturális joga is van a magyarságnak ahhoz, hogy

hazájának uraúl és fenntartó eleméül tekintsek künn és benn egyaránt. Azért kell nekünk a mostani világháborúból kikristályosodott szociális törekvéseket nemzeti szempontunkból felfognunk és mérlegelnünk, hogy kárát ne valljuk egy olyan eszme térfoglalásának, amelyből az egyéniség érvényesülésének kell iakadnia.

„A nemzet individualitásának fenntartására és érvényesítésére nézve kétségtelenül leghatalmasabb eszköz: a nyelv;” — mondja egy kiváló politikai írónk és ennek az alapelvek az érvényesülését akarjuk látni a jogoknak ama kiterjesztésében, amelyet méltán vár az egész világ a rettenetes áldozatokért kártalanításképpen. És ebben nem láthat ellentmondást más, csak a rosszindulat. Ne vegyünk el senkitől olyasmít, ami jogos öröksége, de hozza meg mindenki a köteles áldozatot a mindannyiankat egybefoglaló állameszme érdekében. Bizunk egyelőre azoknak bölcs belátásában és hazafiúi érületében, akik ezt a kérdést intézni hivatva vannak, de élénk figyelemmel kísérünk minden lépést, amelyet ez irányban tesznek: ez a sajtónak, „a kilencedik nagyhatalom”-nak első sorban kötelessége. Csak ha meg nem ingatják állami létünk nemzeti alapját, csak akkor maradhatunk ezután is: a Nyugat bástyája.

Régi írások.

II.

Ez az írás Abrudbánya feldulását beszéli el, amit a zalatnai prokurátor jegyzett fel s Dávid János magenyeredi kántor másolta le és küldött el a gyergyóalfalvi plebánosnak. Ezt a kéziratot is a gyergyóalfalvi plebániai levéltár őrzi.

Abrudbánya városa el pusztulásának tsekély le írása. Mely történt 1784. die 13-tia 9-br.

Ezen folyó esztendőben 1784-ben 3-tia 9-br. Jöve a hír Abrudbányára, hogy edgy Hora nevű Topánfalvi oláh vezérsege alatt igen teméntelen nép a Köröst pusztítja a Nemességet ölé, a mely hír másnap megerősödik a mikor Mihelyemben Császár László urat két gyermekével maga tulajdon jobbágyai Hora indításából meg ölék. 5-ta 9-br. Egész nap a város körül nevezetesen a Csernyitzen az oláhok tsoportoznak, de nem lévén elégséges számmal, az

nap bé nem ütnek, hanem fel mennek Topánfalvára, ott a Magyarságot el pusztítják, magokat otthon nem találván, házakat és vagyonokat el horgyák s rontyák. Más napra virradolag nem. 6-ta 9-br. Topánfalvól is sokat vévén magok mellé circiter 6000 nép Abrudbánya felett Verespatok felé való hegyet mint a felleg el borította és regveli 8 óra tájban rettentő ordittással a városra rohannak, egybe a várost el borították, mindenütt azt kiáltván: Megölyük mind egy lábíg az Magyarokat! N. B. Minek clötte a városra bé jötenek volna, a város elejekben ki küldött, meg tudni akarván mi a tzeljok, ha bor, étel, kell adnak, vagy ha bizonyos személyek ellen van tzeljok ki adják, tsak a városon nem pusztítsanak: De a felelet e volt; a Magyaroknak mind edgy lábíg el kell pusztulni.

Ekkor egész sötét estig le rajzolhatatlan srás, jaigatás lövöldözés közt a házakat rontották, a házban tsak edgy vasszeg is nem maradt, az ajtok, ha ki volt nyitva elhasogatták, sarkait le szedték, ha

faragott kövekbe voltak is béöntve ki húzták, az ablakokat rámostól rostélyostól az egész városon mind elrontották, le húzták, el vitték az házi eszközöket, székeket, ágyakat, asztaľokat, mind el vagdták, a kőfalakat pénzért bontották, az ágyéműket el vitték, derekalykból a tollakat az utzára öntötték, a pintzék ajtaít mind el hasogatván, a pintzében lévő hordoknak fenekét mind ki vágták, a bort elbótsátották. Haec facies Trojae: az az oly pazérłást tettek, hogy senki; a ki tsak a kereszténységről valamit hallott is ennek végben vitelére nem mehettem volna. Oly komor tekintete vagyon Abrudbányának, hogy 100 esztendő alatt is vagy talán soha az előbbeni állapotára vissza nem áll.

Igy el prédálván világi külső javait a Magyarságnak (Oláhokat nem bántották) hitéhez nyultak. Másnap id est 7-ma 9-br. és bé jöven újra azt kiáltották, ki az Isten-töl és Császártól vett parantsolás mellett a piatz közepén, hogy a ki oláh vallásra nem áll, és oláh köntösbe nem jár, az ajtaja

Oberbauer A. Utóda

Budapest, IV. Váci-utca 41.

A legjobb hírnévnek örvendő és legregibb egyházi szerek ruhák, zászlók, stb. gyára — Arjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

Teendőink.

A béke, amely ismét egyesíti a véres öldöklésben kifáradt emberiséget és összeforrasztja a szeretetnek és megértésnek durva kézzel kettészakasztott kapcsolatát, amely nélkül élni s a műveltség tövises útján előre haladni nem lehet: nálunk újabb küzdelemnek, a lelkek újabb háborújának lesz kiinduló pontja. Csak a fizikai erők rombolása fog megszűnni, a szívek mélyén rejtőző titkos vágyak és remények azonban felszabadulnak és kemény küzdelemben egymással szembeszállanak.

Mint egy varázsütésre, úgy fognak két táborba szakadni az emberek a béke harangjának első dallamára. Az egyik táborban összegyűlnek mindazok, akik szent hitüket és őseiktől öröklött hazaszeretettüket tisztán és sértetlenül megőrizték, a másikban pedig, akiknek hitük, hazaszeretettük és mindeniük a durva önzés és haszonlesés. Ez a két tábor élet-halálharcot fog vívni s a győzelem babéraját az aratja le, amelyik már most készülődik és már most koncentrálna az erőket.

Nem ijesztgetés, nem is a pesszimizmus sötét látása ez. A háború hároméves vérzivatarja meglazította az erkölcsi törvények jóra igazgató kantárszárát és felbresztette a kapzsiságnak és pénzéhségnek akkora áradatát, mint eddig még soha.

Itt-ott már hallatszanak hangok, amelyek a régi tisztaság intézmények elpusztítását, legfőképpen az egyház jótékony működésének megbénítását és jogos alapon birtokolt vagyonának elkobzását hirdetik. Nem azért, mintha ez hasznára válnék a nemzet egészének, hanem mert saját zsebük megtöltését remélik.

előtt mind nyárba huzzák, vagy fejt vészik. Ez nap el mentek Verespatakba is, és ott is hasonló praedát tettek, és kényszerítették a Magyar Református, Unitárius, sőt még Pápistákat is az Oláh Görög vallásra halál fenyegetésével, melyből a nép úgy el rémült, látván edgy felől, hogy már lelken kívül semmije nints rohanva rohantak, hogy Oláhok legyenek, és mind czedula váltással mentették meg a diühösködőköt életüket (Ut quondam libellatres) s Oláh Vallásra állottak kitsinyek és nagyok, honnét a lett, hogy 9-na 9-br. a Reformátusok templom tetejére és ajtajára oláh keresztet tettek, mivel minden hallgatók Reformátusok és Unitáriusok oláhok, itten már ezen két Ecclesia oda vagyon Papságával együtt.

Ebben is telyokát el érvén, most is színtelen hírlí hozzák, hogy visszaforulnak réánk, vagy más sereg támad és mind egész gyermekestől a Magyarokat ez helységben meg ölik.

Oly sírás sohajással van minden ember, az Uttzán halál szint visel és hordoz, pusztá házát artzra le borúlva síratya s jajgattya, a Magyarságnak éppen pénze nintsen (ez igaz már is erre felé koldulnak) még itt már a buza 2 Rhí. forint, éhet halált eleget okoz az azoknak, kik itten maradnak, el menne innét most a Magyarság, de most is bé vadnak ide zárva minden felől az uton álló tolvajoktól szorítva, hogy senki edgy felé sem mehet.

Az egyházat, mint Krisztustól alapított és a Szentlélek csodás őrzése által fentartott isteni intézményt nem féltjük ugyan még a pokol legiójának támadásától sem, —mert el nem vész a világ végeztéig— de féltjük hazánkban, féltünk attól, hogy a mi magyar testvéreink nélkülözni fogják az egyház működésének megbénításával azokat a nagy lelki jókat, melyeket csak az egyház tud közvetíteni. Féltünk, hogy ezer- és százezer testvérünk mindennapi lelki kenyér nélkül marad és bele rohan a kárhozát mélységes örvényébe, ha diadal-maskodik az istentelenek és egyházellenesek úzérkedő hada.

A jövő végzetes lehet a magyar kath. egyházra s ennek még a gondolata is fel kell ébressze minden kath. magyar lelkében azokat az energiákat, amelyek eddig bűnös túnyaságra voltak kényszerítve. Kell, hogy megmozduljon és erős szövetségbe tömörüljön a kath. társadalom, mert csak ezzel a már régen szükségessé vált ténynyel, a viribus unitis elvének megvalósításával tudjuk majd kifogni az ellenség durva támadását és biztosítani a nemzet és nép javára tovább is az egyház áldásbefolyását.

Az erők egyesítése lehet most első célja a küzdő egyháznak, amihez öntudatos vezetés, az idők szükségének teljes megértése szükséges az egyház szolgálójáról, megértő, engedelmes lélek a lívők részéről. Mert a régi, évezredek kapcsolatainak szétszakítása, tulajdon, haza fogalmának kiküszöbölése vagy meglazítása nem csak az egyháznak árt, hanem sítítja az egyeseket is. Erre a veszedelemre kell előkészülni s előkészíteni a lelkeket. És ennek az előkészületnek nem szabad

Egész vagyonna kinek kinek az, a mi magán vagyon a Czondra, mert a kinek posztó gúnyája volt azt egészben le vettek tette belőle, ha meg kapták, ha lábra valóban hadták, edgy ing s lábravaló több nints, mivel meg változzék, senkinek sints hová mire fekügyék nem hogy derekalya, párnája s ágya volna, de még szalmája sints, se takaródzója egyéb Czondránál.

Sőt a mi meg jedzésre méltó a Szent helyeknek sem kedveztek Abrudbányán a Reformátum Templomban bé menvén, ott az orgonát porrá tették a pap feje felett való koronát a mennyire el érthették el tsonkították, oda le tett végtelen kintseket el vitték, a kik oda recipiálták volt magokat a templom közepin sujok botal főben verték, meg ölték, ezen pusztításban kik meg ölettek, az Magyaroknak hozzájuk nyulni szabad nem volt, annál inkább az Egyházi szolgálak, hanem mint edgy állatotkat harangszó nélkül el temették, így tselekedtek a Verespataki Unitarium és Catholicum Templommal is, és mind az Abrudbányai mind a Verespataki Plebános házaival, a Reformátusok és Unitáriusok Parochiával.

Az itten való kár meg betsülhetetlen, leg alább is esett itten edgy Millio kár, mind az emberek, mind eő Felsege részín, mivel pénz nem lévén a Bányaságot nem folytathatták. Vége.

Iratott 17-ma 9-br. Zalattán.

késnie pillanatig sem, mert minden pillanat végzetessé válhatik. Jól tudjuk, hogy mit jelent a harctéren a kedvező elhelyezkedés. Épen ezt jelenti az élet küzdőterén is a pozíció elfoglalása. És azt sem szabad elfelednünk, hogy mindig könnyebb a meglevőt megtartani, mint az elveszítettet vissza szerezni. Kath. intézményeink: sajtó, karitatív, hitbuzgalmi és szociális egyesületek lelkes felkarolása és fejlesztése sokat segíthetnek. Ne hagyjuk hát őket megsemmisülni, hanem alakítsuk át az idők követelményei szerint.

Csésáivi.

Az álom,*)

a rég óhajtott, melyért őseink meghaltak, a megvalósulás útján van.

Sok román nemzedék csak könnyeivel moshatta szenvedéseit, ma megdermedve állunk s nem hiszünk szemeinknek, hogy az Erdélyi Kárpátok omnain és völgyein a kék-sárga-piros lobogó leng. A Kárpátok, mely mintegy megátalkodott fal emelkedett egy nemzet fiai között, egy éj alatt a románság gerincévé változott.

Orsovától egészen a Tisza eredetig a hílinesek lehullottak s a Kárpátok mindkét oldalán egy nyelv és egy lobogó uralkodik: a román nyelv és román lobogó.

Nemzetünk tragediája hirtelen félbe szakadt, mielőtt megkezdődött volna az utolsó felvonulás. Mától kezdve testvéreink nem fognak testvéreink ellen küzdeni, egyek és szétválaszthatatlanok leszünk. A mindenható Isten, aki annyiszor próbára tette hitűnket és reménységűnket, ma nem várt bűnösökkel zidítja áldását azokra, akik annyi szenvedés és csalódás dacára nem vesztették el hitűnket Ő benne. Bebizonyosodott, hogy a mikor a veszély a legnagyobb, Isten akkor van közelebb.

Ma is, mint tegnap, könnyű ül szemünkben. De mennyi különbség! A tegnapi csak egy fényugár verődik vissza, a sötét, gyilkos éjszakában égő mécesből, mely tizezer martir-testvér sírján ég. A maiban a szabadság napjának sugarai táncolnak, emberfeletti izgalomba hozván legnagyobb és legszentebb érzéseinket.

Ajkaimról tegnap még átkok hangzottak hűhérainkra. Ma elismerő és halálkötő felkiáltásokkal zengünk, forró imáinkkal ostromolva a menyei Atyát, hogy a vitéz román hadsereget tökéletes diadalra vezesse. Tegnap halottaink kezét fogták a román hadsereg mai halottaival.

Ma az élőkben a sor, hogy kezet adjanak egymásnak e vérrel áztatott földön és megalkossák egészben és teljes főségében a „Nagy Románia” álmát.

Az igazság velünk van. Ahol az igazság, ott az Isten.

* A Gazeta Transilvaniei brassói oláh napilap 1916. szeptember 7-iki számának vezércikke.

Fényképészeti cikkek!
gyári árban kaphatók!

Schäser Ferencz
o könyvkereskedésében Gyulafehérvárt. o

H I R E K.

— **Városatyai választás.** F. hó 18.-án volt a városi bizottsági tagok egy részének választása. Előzőleg értekezlet volt, melyen a névsort megállapították. Ez a névsor keresztül is ment. A papság és káptalan részéről beválasztották Zomora Dánielt és Balázs Ferencet, a tanári kar részéről bejutott Riszner Ödön póttagnak, a Legényegyesület részéről Hingert József szintén póttagnak.

— **Bérmaut.** Marosvásárhely után Maroshevíz, Broszék, Hallósarka stb. részesült főpásztori látogatásban. Ezek a bérmauták most teljesen nélkülözik a szokásos külső pompát, de a főpásztor célja nem is az, hogy öknélküli és sokhelyt lehetetlen költségeket okozzon, hanem tisztán és kizárólagosan a meggyőrt hűvek megvigasztalása. Az a derült napsugár, ami útján kíséri, ingyen kerül ki a természet kincstárából, azt még nem rekvirálták, s azzal senkinek sem okoz kiadásokat. Vigasztaló apostoli szavai új lelkesedést öntenek a csüggedt szívekbe és újult erővel indul meg ismét a munka; kapa, kasza vidáman megcsendül ismét; a hadiak szemében is fölvillan ismét a régi tűz s mindenki boldogan siet a maga frontjára: az eke vagy az ágyú mellé. Ma mindkettőnek egyenlő a fontossága. Így volt ez Borszéken, Hallósarkán, ahol a kis kápolnában főpásztorunk megáldotta az összes ezredek küldöttségét s száznál többnek szolgáltatva ki a bérmautás szentségét. Ditrő következett aztán, amely nevezetes központ mostan. Három tábortórához van benne elhelyezve. A főpásztor valamennyit meglátogatta s megvigasztalta a szenvedő harcosokat, 12.-én pedig elvégezte a hívők bérmautását. A ditrói plebánián nem sok kárt okozott az oláh invázió. Mindössze néhány albát, purifikatoriumot stb. viték el; hiányzanak az 1912-13. évi anyakönyvek is. Itt megemlíthjük, hogy a földművelést gyermekek s asszonyok végzik, valamint azt sem hallgatjuk el, hogy az élelmezés sokkal jobb, mióta a Szociális Misszió Társ. megalakult s megkezdte működését. Ez is egy adat a Szoc. M. T. áldásos működéséhez.

— **A keresztjáró napokat** az idén is megtartották a hívők minimális részvételével. Ha valaha volt értelme a könyörgő napoknak, a mostani súlyos időkben csakugyan volt és van, hiszen épen csak az ég felé vezető út nincs még elzárva előttünk, legalább azon járunk hát, hogy az Isten segítségét kieszközhessük magunk számára. Ezuttal 8—10 lélek kísérte a keresztet. A körmenetekben részt vett a főgimnázium ifjúsága is.

— **Áldozó csütörtökön** kongregáció tagfelvételt volt a zárda templomban. A felavatást Balázs Ferenc prelátus-kanonok végezte s ugyanúgy mondott a végén lelkes, bűzítő beszédet a kongregánistákhoz.

— **Újabb hír Meisel apátról.** A Brassói lapokban olvassuk e sorokat: Az oláh invázió alatt Brassóból elhurcolt Meisel József apát-plebánostól február 2.-ik kelettel az alábbi német nyelvű levél érkezett a cs. és kir. külügyminisztérium, illetve a jassyi svájci követség útján Brassóba a népszövetségi takarékpénztárnak:

Az éhhalálnak vagyok kitéve. Épen azért kérem a svájci követség címén, amely ezt a levelet továbbítja, táviratilag 4000 (a pénznek megnevezése hiányzik) külden. Pénz nélkül vagyok. Szüleimet és mindenkit üdvözölve, maradok kiváló tisztelettel Meisel József, apát-plebános.

„Husi-Corni Biserica rom. cat.”

A cs. és kir. külügyminisztérium az apátplebánosnak a jassyi svájci követség

útján beérkezett levélét azzal a megjegyzéssel küldte meg a brassói népszövetségi takarékpénztárnak, hogy a kért pénztalványozás a nevezett részére a külügyminisztérium közvetítésével román lej bankjegyzet formájában történhet. Amint értesültünk, a szerencsétlen testvérünk kérését haldéktanul teljesítették.

— **Adakozás.** Bold. Krzyzewszky Ella osztálytársai koszorúmegváltás címén 76 koronát adtak össze egy a növéreknél tanuló szegény gyermek felruházására. — Özv. Kohn Ignácné férje halála alkalmával 40 koronát a helybeli Vörös Kereszt egyesület jótékony céljaira. — Gál Tamás táb. lelkes a Majláth alapra 20 kor., a szeminárium kápolna alapra 20 kor., és a nemzeti fogadalmi templomra 20 koronát.

— **Arany János ünnepélyt** tart f. hó 20-án d. e. a főgimn. a főgimn. tanácstermében. A program énekekből, szavaltából áll. Az ünnepi beszédet Bujáky Domokos tanár mondja. Kezdeté d. e. fél 11 órakor.

— **Hangverseny.** A 82. gy. ezred Szászvároson székelt zenekara hangversenyt rendezett városunkban f. hó 12.-én a hadisírok gondozásának és fenntartásának céljaira, még pedig olyan művészi színvonalon állót, amilyenben városunk közönségének ritkán lehet része. Lórantré Molnár Janka úrasszony három műdalt adott elő (Thomas, Chopin, Grieg) a nála már megszokott lágyan behelző hangon, finom színezéssel, ami — hozzászámítva a bájos jelenséget — viharos tetszést aratott. Tihanyi O. hadnagy kellemes, érces baritonján Schubert közismert dalait átgondolt interpretálással adta elő, amihez igazán erős készülség kell. A többi számokban a nyolcvankettesek zenekara szerepelt (Thomas: Mignon; Beethoven: Eroica; Tschaikovsky: Capriccio; Liszt: 2. rhapsodia) ritka művészetet nyújtva, amelyet vidéken nem is igen várhattunk. A teljes hívő és vonós zenekar olyan művészi tudással, fegyelmességgel, mesteri színéssel játszott, hogy még a prestissimokban sem vezett el sem a dallama, sem az összhang, sőt a szólamok érvényesülése is teljes kifejezésre jutott. Az árnyalatok finom megkülönböztetése, a szólam-kiemelések sohasem váltak az egység rovására. A betanításban kiváló finom érzék, széles látókör dicsérik a zenekar karnagyát. Sajnálhatja, aki nem hallotta ez igazi művészi programot, különösen a ráadásul eljuttatott Schubert-féle Ave Maria-t a művészi hárfakisérettel. A hangversenyt nem egészen stíluszerűleg tánc fejezte be.

— **Az Orsz. Kath. Növendő Egyesület** május 15.-én tartotta rendes évi közgyűlését Budapesten. A közgyűlésnek Prohászka püspök záróbeszéde mellett kiváló érdekeséget kölcsönözött Hohenlohe K. Egon herceg, nagyszombeni prépost-plebános ünnepi beszéde. Erdély számára kérte a Kath. Növendő Egyesület szeretetét s érdeklődését, Beszélt Erdély különleges helyzetéről s az erdélyi fajokról, amelyek egymás mellett laknak, de egymás ellen küzdenek, egymástól félnék. Egy nyelv kellene nekik, a lélek nyelve, a testvéri szeretet örökös nyelve. Nem kell ehhez iskola, paragrafus, csak Krisztus urunk szavainak alkalmazása: szeresd felebarátodat, mint teened magadat. — A szárnyaló beszédet nagy tetszéssel fogadta a nagyszámú és előkelő közönség.

— **Athletikai verseny** volt Áldozó csütörtökön a vár melletti gyakorló téren. Győztesek voltak, de jutalomdíjak nem voltak, mert a versenyt t. képen csak a közönség jótékony filléreinek összeszedése céljából tartották. A nagy számmal egybegyűlt közönség érdeklődéssel nézte a küzdelmeket. A tiszta jövedelmet a rokkantak alapjára fordítják.

— **A Pázmány Egyesület** 82 pontból álló kérdőívet bocsátott ki a lelkesi hivatalokhoz, melyekben az illető egyház háborús tevékenységéről vár feleletet. Kétség kívül helyes dolog ezeknek az adatoknak az összegyűjtése s ezen az úton is kérjük a lelkesi hivatalokat, hogy kimerítő és pontos adatokat szolgáltatassanak be, hogy ezek alapján a kath. egyház háborús tevékenysége mérítható legyen a jövő történelem számára.

— **Új alapítvány.** Dr Reiner János, budapesti tudomány-egyetemi tanár és a Szent István Akadémia titkára, valamint nővérei Reiner Ilka és Reiner Irma meghalt testvériük emlékére „Hj. Reiner Zsigmond alapítványa” címen a gyulafehérvári róm. kath. főgimnáziumnál 350 K. névértékű hadikölcsön kötvénnyel jutalomdíj alapítványt létesítettek azon rendeltetéssel, hogy annak kamataiból éventint 20 korona oly román anyanyelvű tanuló jutalmazására fordítsassék, aki a magyar nyelvben a legjobb előmenetelt tanúsítja. Ezen új alapítvánnyal nemcsak gondolkozású, hazai kulturális ügyeinket annak idején áldozatkészen támogató testvériük jó szándékát váltották valóra az alapítók, akik mindig tisztelőben tartották az ő intencióit és halála után is állandóan megküldték a gimnáziumnak ezt a jutalomdíjat, amelyet dr. Reiner Zsigmond mint a gyulafehérvári gimn. halás tanítványa az 1885-86 tanév óta évente kitűzött és fentartott.

— **Központok.** Van már mindenféle központ: fém, korpa, szappan, torma, tejbika, textilhulladék stb. központ, csak egy nincs még: hadikölcsön jegyző központ. És itt megjegyezzük, hogy ez a jelző nem helyi kategóriát akar kifejezni, vagyis olyan területet, ahol hadi kölcsönt lehet jegyezni, hanem azt mondja, hogy olyan központ nem található, amely milliós nyeregeiből hadi kölcsönt jegyezne. Mi legalább nem tudunk. Keresni kell. A becsületes megtaláló jutalomban részesül.

— **Dal a két fülemilől.** A fővárdánál most két fülemile gyönyörködött a járókelőket. Kis szájuk be nem áll éjjel nappal; fáradhatatlanul trillálnak s rendezik napnap után az őrültől hadiaknak ingyen a jótékonycélú hangversenyeket. Mikor a keresztjáró napokon a körmenet oda ért, akkor sem hallgattak el, hanem ezüst szavuk belevegült az ének esdeklő hangjaiba. Eszünkbe jutott boldog stb. Ferenc legendája, aki egyszer meghallotta egy fülemile énekét s felszólította, hogy énekeljenek együtt, hadd lássuk, ki tudja jobban dicsérni a Teremtőt. El is kezdték, de a fülemile „csengő szavával feljebb halad a boldog atyát.” És stb. Ferenc ég felé emelte szeméit, kezeit, sírva fakadt s így szól: „Óh Uram, mindenható Isten, ime, ez madárkának nem ígértél menyországot és ő benne való dicsőséget, édességet és boldogságot, de ime látom, énnálamnál nagyobb, csengőbb szóval dicsér téged.” És az után menvén, mind ezt sírhatja vala.

Velünk is ilyenforma történt. Milyen szép is lett volna, ha a két madárka is kísérte volna a keresztet, s csattogó szavukkal túlharsogták volna a kocsizörgést, meg a világ lármáját.

— **Feladat és kidolgozás.** A ténnyállás a következő: a gimnázium pincéjébe közszenet hordanak le a régi jó világban 1899-ben némely olyan emberek 6 forintért. Erről persze nyugtatvány kell, mert az igazgatónak is el kell számolnia magasabb hatalmak előtt. Megbizzta tehát Petruscu Dániel gör. kel. természetű fiatal embert, aki egyúttal a gimn. IV. osztályának szorgalmas tagja, hogy a nevezett adatok alapján írjon egy nyugtatványt. — **Kidolgozás:** Petruscu Dániel megbízásának ilyen okmányban tesz eleget: Nyugatvány. Az

1899 folyó hó okt. 30. 6 frt. az az 6 frtról összege, a köszén a római kath. főgim. számára a pincébe hordozása által fogadtam be. — Az akta szerkesztőségünknel betekinthető.

— **Plebánia a front mögött.** Bizony a háború mindent átalakít: embert, földet, természetet. A jó öreg plebániák is kivetkőztek patriarchális jelegükből s harcias ábrázatot öltöttek. A csikszentdomokosi plebánia pl. így fest: A plebánia épületében tisztli lakás, menage, konyha; a káplánszobába káplárok kerültek más hasonló méltóságokkal. A gabonás katonái rakár lett, az istálló katonái lovakat lát vendégül, míg az udvar trénszekerekkel van megrakva. Mindezek mellett aztán a papnak is jutott egy szoba, ami ki van nevezve íródnak, háló és lakószobának, nemkülömben ebédlőnek és vendégszobának, valamint díszteremnek.

— **A madridi kikötőben.** Spanyolország eddig arról volt nevezetes, hogy ott spanyol falból vannak a házak és hogy ott terem a spanyol viasz. Egyebet nem is igen tudunk róla mostanában, se jót, se rosszat, legfennebb annyit, hogy: nur stolz lieb ich den Spanier. Múlt havában azonban megint világhírűvé tette egy vihar, afféle igazi spanyol vihar: büszke és előkelő. Olyan zengő zivatar, amelyről Vörösmarthy így énekelt, hogy: nyög, ordít, jajgat, sir és bömböl, fákat tép ki és hajókat tördel, életet fojt, vadat és embert öl. Na, szórol szóra ilyen volt ez a spanyol vihar: fákat tépet ki s hajókat tördel még pedig speciális humorral épen a madridi kikötőben. Ott aztán sülyesztett, zúzott, porrá tört, temetett. Milliőkat érő kincsek kerültek víz alá és számos emberélet lett az áldozat. A semlegeseket most mindenik hadviselő fél dédelgeti. Természetes, hogy e nagy spanyol katasztrófa alkalmával az összes hadviselő felek meleg részvétellel adóztak sajtóilag a madridi kikötőnek. De még természetesebb, hogy mi sem maradhattunk el ebből a részvét koncertből. Az előkelő Pesti Hírlap, a tudomány kizárólagos birtokosa: a Világ stb. stb. mind öles betűkkel írtak a viharról s a madridi kikötőről. Épen csak az az egy hiba van a dolgban, hogy Madridnak nemcsak hogy most nincs kikötője, hanem nem is volt soha világi életében. Egy kis folyócska síklik el mellette a Manzanarés, amelynek az a természete, hogy nyáron egészen kiszárad, mint az Ompoly. És mindezt emyly részvét! mennyi bánat! Óh kikötő! óh tudomány! óh Pesti Hírlap! óh Világ! óh spanyolviasz!

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Többektől kaptunk referádákat s hálás köszönetet mondunk értük, minthogy azonban megkésve érkeztek, nem adhattuk ki őket. Az újságírás első feltétele a gyorsaság. Mily helyt valami történik, minden késedelem nélkül tollhegyre kell szedni, mert különben elveszti érdekességét.

B. I. Jól tud írni, de tartalmat is kell adni a dolgozatnak. Próbálja meg, dolgozza át még egyszer.

Szam: 168.

1917. végrh.

Árverési hirdetés.

Alulírott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-c. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a nagyenyedi kir. járásbíróságnak 1916. évi Pk. 209—6 számú végzése következtében Dr. József Manó helyi ügyvéd által képviselt Magyarigeni takarékpénztár javára cselnai lakos ellen 126 K s jár. erejéig 1916. évi március hó 19-én fogana-

tosított kielégítési végrehajtás utján lefoglalt és 700 kor.-ra becsült következő ingóságok, u. m.; 1 tulok nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a gyfehérvári kir. járásbíróság 1916-ik év P. K. 449—4 sz. végzése folytán 126 kor. tőkekövetelés, ennek 1914. évi július hó 2 napjától járó 6% kamatai, $\frac{1}{2}\%$ váltódíj és eddig összesen 76 kor. 80 fill. bíróilag már megállapított költségek erejéig, Szabó Ferenc zárgondnok Magyarigeni lakásán leendő megtartására 1917. évi május hó 31-ik napjának délutáni 3 órája határidőül kitűztetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatalnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-c. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett a legtöbbet ígérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adni.

Amennyiben az elővezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglaltatták s azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-c. 120. §-a értelmében ezek javára is elrendeltek.

Kelt Gyulafehérvárt, 1917. évi május hó 19-ik 12napján.

Szentmiklós András
kir. bír. végrehajtó.

Megbízható

kőművest és ácsot keresek
tatarozási munkálatokhoz.
Ajánlkozni lehet Dr. Vizsolyi
Manónál a Dr. Mayer irodában.

Megbízható kath. cég!

A pécsi országos kiállítás
arany éremmel kitüntetve.

Ruzsinszky Béla

oltárépítő

PECS, Tábor-utca 4. sz.

11*12-26

Géperőre berendezett műintézetében olcsón készít bemutatott rajzok szerint oltárt, szószéket, padokat stb. Szállít teljes templomberendezést és elvállal régi oltár és szószék aranyozását és szobrok színezését.

Fleischer János

(Keresztény katolikus cég.)
egyházi ruha és reverenda szabó
PÉCS, Ferenciek-utca 9. sz.

Évek hosszú gyakorlata képesít a legjobb szabású, minőségű és finoman kidolgozott reverendák és címádák, papi civil öltönyök előállítására. Üzletemet első sorban

Egyházi ruhák

készítésére rendeztem be. Mindennemű egyházi ruhák: casulák pluvialék velumok, baldachinok minisztráns ruhák zászlók, lobogók, karingek, álbák, kehelyruhák stb. készíttetnek.

Nem kell sem Budapestre sem Bécsbe menni. Üzletem vorszényképes minden pesti vagy bécsi céggel úgy szabászat, mint ár és minőség tekintetében. — Tessék meggyőződni róla.

Egyházi ruhák javítása olcsón és jól eszközöltetnek. — Költségvetés és árjegyzék ingyen!
Személyesen is megjelenek.

FLEMMICH A. FIAI

sima és mintázott selyemszövetek meckanikai szövődése

WIEN,

VI., Webgasse 43.

Alapított 1838.

600 alkalmazott.

GUÁR:

Römerstadt, Mähren.

Készítmények:

templom-, zászló- és kárpitszövetek

minden stílusban, valamint

KÉSZ MISERUHÁK

dus választékban, mindenféle és ókeresztény formában is.

Eladás közvetlen a gyárból

a legolcsóbb árban történik

Miseruhák javítása elvállaltatik.

Költségajánlat díjmentes.

Felelős szerkesztő: Rass Károly.

Nyomatott a Püspöki Lyceumi könyvnyomdában (Schäser Fereac) Gyulafehérvárt.